

І.С. Мінтій, С.О. Семеріков
Криворізький державний
педагогічний університет

КОМПЕТЕНТІСНИЙ ПІДХІД: НАДБАННЯ ТА НАПРЯМКИ ПОДАЛЬШОЇ РОЗРОБКИ

Перехід системи освіти України до зовнішнього незалежного оцінювання загострив питання оцінки результатів освіти – очікуваних та вимірюваних конкретних досягнення випускників, які визначають, що вони здатні робити по завершенні всієї освітньої програми (або її частини). Іншими словами, ЗНО оцінює, наскільки випускник є *компетентним*, визначаючи це через сформованість *компетенцій*.

На відміну від ЗУНів, що передбачають дію за зразком, за аналогією, компетентність передбачає досвід самостійної діяльності на основі універсальних знань. Більшість сучасних педагогів трактують ці поняття так: компетенції – зразок, норматив, еталон досвіду дій, знань, умінь, навичок, творчості, емоційно-ціннісної діяльності, який встановлює суспільство; компетентність – рівень досягнення компетенцій.

Для того, щоб з'ясувати рівень сформованості тієї чи іншої компетентності, спочатку необхідно чітко визначити її структуру.

У відповідності з поділом змісту освіти на загальний метапредметний (для всіх предметів), міжпредметний (для циклу предметів) та предметний (для кожного навчального предмету) система компетентностей в освіті також має трирівневу ієрархію. Структура компетентностей наступна: 1) ключові компетентності; 2) загальногалузеві; 3) предметні.

Кожна компетентність вищого рівня включає в

себе компетентності нижчого рівня не просто в їх сукупності, а в їх органічному синтезі, тобто являє собою *систему*.

Не існує загальноприйнятого переліку ключових компетентностей. Кожна з країн, що приймає участь у впровадженні компетентнісного підходу в навчанні визначила свій набір ключових компетентностей. І це не дивно, адже компетенції – еталон, встановлений суспільством.

Єврокомісія виділяє 8 ключових компетенцій, якими повинен володіти кожний європеєць: 1) компетенція в галузі рідної мови; 2) компетенція в сфері іноземних мов; 3) математична та фундаментальна природничо-наукова та технічна компетенції; 4) комп'ютерна компетенція; 5) навчальна компетенція; 6) міжособистісна, міжкультурна та соціальна компетенції, а також громадянська компетенція; 7) компетенція підприємництва; 8) культурна компетенція.

Ці компетенції підтримуються певними здатностями, до яких зараховуються у всіх життєвих областях такі необхідні аспекти, як критичне мислення, креативність, «європейський вимір» і активна життєва позиція. Спільно ці здатності сприяють розвитку особистості. В сучасних умовах для випускників навчальних закладів особливо важливим має бути розуміння соціального значення своєї професії й, відповідно, розуміння свого місця в системі соціальних відносин, а також здатність до критичної оцінки свого життєвого та професійного досвіду, свідомого вибору шляхів та методів удосконалення своїх особистих і професійних якостей.

Галузевий стандарт вищої освіти визначає наступні компетенції випускнику вузу: соціально особистісні (зокрема, міжособистісну, навчальну, креа-

тивну), загальнонаукові (зокрема, культурну, соціальну, математичну, інформатичну, фундаментальну) та інструментальні (зокрема, в галузі рідної мови, в сфері іноземних мов, комп'ютерну, інформаційну, дослідницьку).

Орієнтація змісту освіти на розвиток компетентностей насамперед передбачає ґрунтовне розроблення системи компетентностей різного рівня. Якщо питанням ключових компетентностей приділено достатньо уваги, то питання загальногалузевих та предметних компетентностей (особливо з інформатики) розроблені поки що недостатньо.

Для забезпечення співвідношення компетентностей з традиційними освітніми параметрами визначимо зміст поняття «компетентність» через її структурних компонентів: назву; тип в загальній ієрархії; коло об'єктів, по відношенню до яких вводиться компетентність; соціально-практичну обумовленість та значимість компетентності; особистісну значимість компетентності (в чому і навіщо учню необхідно бути компетентним); знання про дане коло реальних об'єктів; вміння та навички, що знаходяться в даному колі реальних об'єктів; способи діяльності по відношенню до даного кола реальних об'єктів; мінімально необхідний досвід діяльності учня в сфері даної компетентності (за ступенями навчання); приклади, зразки навчальних та контрольних завдань для визначення рівня сформованості компетентності учня (за ступенями навчання).

Отже, сучасний стан розробки предметних компетентностей та вимога оцінки результативності процесу навчання за сформованістю компетенцій не узгоджуються між собою. Це вимагає подальшої розробки даного питання.